

Expedícia 1954. Dokumentácia sídiel južného a východného Slovenska pražskými študentmi architektúry.¹

Mgr. Maroš Volovár

Ústav teorie a dějin architektury, ČVUT, Fakulta architektury, Thákurova 9, 166 34 PRAHA 6

maros.volovar@fa.cvut.cz

V 50. rokoch minulého storočia prebiehalo na Slovensku viacero terénnych prieskumov kultúrneho dedičstva, na ktorých sa podieľali i českí odborníci a študenti. Dokumentáciu jednej takejto expedície z roku 1954 uchováva archív Krajského pamiatkového úradu (KPÚ) v Prešove: vyše 800 fotografických negatívov prevažne vidieckych stavieb je cenným prameňom poznania stavebného obrazu južného a východného Slovenska v období pred výraznejšou industrializáciou. V päťici autorov dokumentácie sa podarilo identifikovať študentov architektúry pražského ČVUT a jedného ich pedagóga.

Pramene

Základom dokumentácie je súbor negatívov uložený v archíve KPÚ v Prešove. Jeho pasportizáciu spravili zrejme ešte sami autori: čiernobiele negatívy formátu 6×6 cm sú rozstrihané na polička a každé je vo samostatnej obálke s označením lokality, autora a dátumu (mesiac a rok). Podľa archívom priradených inv. čísel sú zapísané v prírástkovom zošite negatívov.² Ten obsahuje druhotný záznam, že zábery z obce Ratková v počte 41 inv. čísel boli „odoslané KPS B. Bystrica 1. XI. 1963“.³ Archív terajšieho banskobystrického KPÚ ich evidenciu potvrdil.⁴

Pravdepodobne ku všetkým negatívom dodali autori i evidenčné karty s pozitívmi. Časť z nich so zábermi z terajšieho okr. Trebišov sa našla na KPÚ Košice.⁵

- 1 Príspevok bol prednesený 15. mája 2018 na konferencii k 100. výročiu vzniku Československej republiky „Výzkumy, dokumentace a prezentace venkovského stavitelství v Československu“ v Rokytnici v Orlických horách. Text vznikol s podporou grantu SGS19/195/OHK1/3T/15 „Výskum a dokumentácia tradičných hrazdených stavieb na hornom Potísi“ riešeného na Fakulte architektúry ČVUT v Prahe.
- 2 Evidencia negatívov. Fotoarchív Krajského strediska štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Prešove. Rkp. zošit v archíve KPÚ Prešov, s. 7–12, záznamy negatívov s inv. č. 1397–1577 a 1725–2359.
- 3 Evidencia negatívov, c. d., s. 11, inv. č. negatívov 2243–2258 a 2260–2284.
- 4 Archív KPÚ Banská Bystrica, inv. č. negatívov 1162–1199. Za údaje ďakujem Mgr. Magdaléne Dudkovej.
- 5 Škatuľa s označením „FOTKY – I‘A“ v príručnom archíve Ing. arch. Pavla Hriňa, KPÚ Košice, ktorému ďakujem za jej poskytnutie na štúdium. Evidenčné karty pochádzajú z bývalého Krajského

Tieto boli zdrojom zrejme prvého bádateľského využitia záberov: v roku 1998 bolo 16 z nich reprodukovaných vo výskumnej správe „Dolný Zemplin“ kolektívu vtedajšieho Národného pamiatkového a krajinného centra, regionálneho strediska v Michalovciach.⁶ Tá bola jedným z prameňov monografie o ľudovej architektúre na Slovensku z rovnakého roku, kde boli dva zábery publikované.⁷ Iné dva zábery, už skeny prešovských negatívov, publikoval autor tohto príspevku v roku 2018 v článku o povojnovom vidieckom staviteľstve na Zemplíne⁸ a v rovnakom roku stručne referoval o prešovskom súbore negatívov a o jeho autoroch v príspevku v tomto vestníku.⁹

Okrem fotografií vytvorili študenti aj pôdorysy niektorých domov a usadlostí. Fotografické negatívy týchto plánov uchováva fotoarchív SNM v Martine, pre ktoré ich v roku 1964 z „KS – Prešov“ (Krajského strediska štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody) reprodukoval Ján Dérer.¹⁰ Originály plánov sú dnes nezvestné.

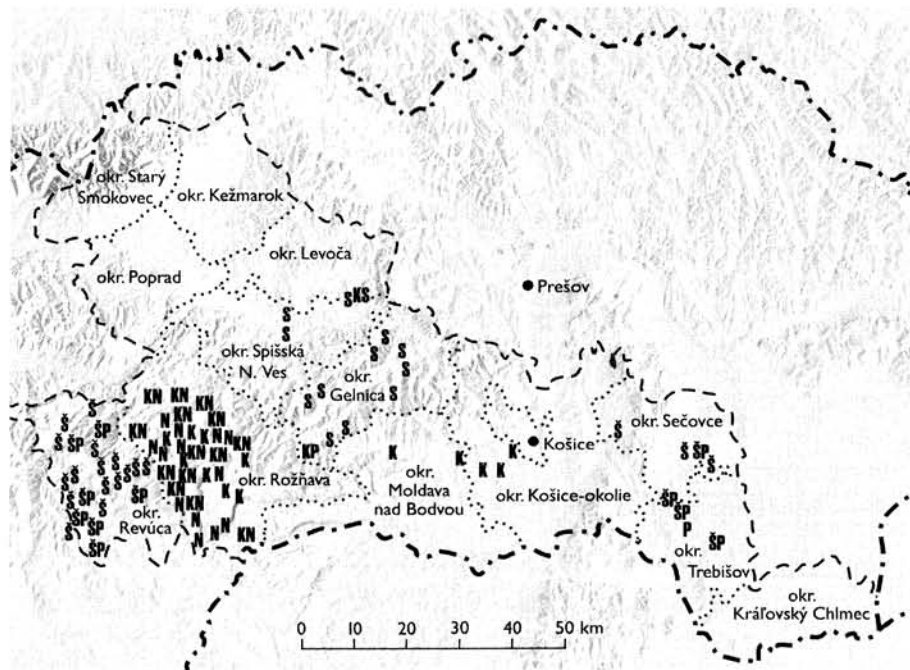
Ako naznačujú niektoré zábery, kde študenti zachytili jeden druhého pri výskume, súčasťou dokumentácie boli aj písomné poznámky, dnes takisto nezvestné.

Areál výskumu

Areál zachytený obrazovou dokumentáciou a miesto jej dnešného uloženia súvisia so súdobým správnym členením Československa a vývojom tohto členenia, ako aj s členením a vývojom vtedajšej štátnej pamiatkovej správy. Medzi rokmi 1949–1960, teda aj v roku 1954, sa východné Slovensko delilo, podobne ako dnes, na Prešovský a Košický kraj, ich hranica však neprebíhala dnešným západno-východným smerom, ale diagonálne zo SZ na JV.¹¹ Sídla, z ktorých dokumentácia pochádza, patrili do vtedajšieho Košického kraja a väčšina z nich tam patrí opäť, len okr. Revúca je dnes súčasťou Banskobystrického kraja.

strediska štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Prešove, ktoré ich v 90. rokoch odovzdalo vtedajšiemu Národnému pamiatkovému a krajinnému centru, regionálnemu stredisku v Michalovciach.

- 6 GAEVÁ, Anna a kol.: *Dolný Zemplin*. Michalovce: Národné pamiatkové a krajinné centrum, 1998. Výskumná správa v archíve KPÚ Košice, sign. T-63, nepaginované.
- 7 BENŽA, Mojmir a kol.: *Ľudová architektúra a urbanizmus vidieckych sídiel na Slovensku*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1998, s. 178.
- 8 VOLOVÁR, Maroš: Od gazdovstva k vilke. Ľudové obydlie na Zemplíne okolo roku 1950. In: *Dějiny staveb*. Plzeň: P. Mikota, 2018, s. 271–290, obr. 7d na s. 276 a obr. 17 na s. 286.
- 9 VOLOVÁR, Maroš: Ľudové staviteľstvo a bývanie Východoslovenskej nížiny vo fotografických zbierkach. *Národopisný věstník* 35 (77), 2018, č. 1, s. 98.
- 10 Fotoarchív SNM – Múzei v Martine, negatívy formátu 9×12 (cm?) s nákresemi domov napr. z obcí Čel'ovce (inv. č. negatívov 27329–27331), Egreš (inv. č. negatívu 27375), Stanča (inv. č. negatívov 27327, 27328, 27374 a 27442).
- 11 MIKLÓS, László (ed.): *Atlas krajiny Slovenskej republiky*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2002, s. 45.

Košický kraj a jeho okresy podľa správneho členenia v rokoch 1949–1960 s vyznačením lokalít s fotodokumentáciou vytvorenou v r. 1954 členmi expedície z pražskej ČVUT. Skratky autorov: K – Ivo Kosek; N – Štěpán Nedbal; P – Blahomír Podpěra; S – Jiří Stašek; Š – Petr Švácha. Spracoval autor.

Výkon pamiatkovej starostlivosti na Slovensku zverila pofebruárová vláda Krajským národným výborom (KNV), v ktorých správe ostal i po zriadení centrálného bratislavského Slovenského pamiatkového ústavu (SPÚ) v roku 1951. K úlohám KNV patrilo vypracovať zoznamy pamiatok vo svojej územnej kompetencii, na čo im zaiste chýbali vlastné odborné kádre. V roku 1954, keď pražskí študenti Košický kraj navštívili, začal SPÚ pripravovať súpis pamiatok na Slovensku.¹² Zatiaľ čo na súpise pamiatok v Čechách a na Morave sa po roku 1953 podieľala aj Katedra vývoja architektúry pri ČVUT v Prahe,¹³ spojitost' tímu, ktorý v roku 1954 hosťoval v Košickom kraji, so súpisom organizovaným bratislavským SPÚ zatiaľ nevieme doložiť žiadnou zmienkou o spolupráci alebo spoločným výstupom. Doložené sú však praktické pamiatkárské objednávky tímu: dvaja študenti vytvorili projektovú

dokumentáciu budovy dnešného Slovenského technického múzea v Košiciach a ich pedagóg vypracoval návrh na rekonštrukciu kaštieľa v Žehre-Hodkovciach.¹⁴ Z uvedeného možno predpokladať, že objednávateľom a hosťiteľom expedície a azda i miestom prvotného uloženia dokumentácie z jej terénneho výskumu bol KNV v Košiciach.

V roku 1960 nastali v správnom členení Československa radikálne zmeny, v rámci ktorých sa Košický a Prešovský kraj spojili do Východoslovenského kraja s administratívnym centrom v Košiciach. Od 1. januára 1960 boli zriadené už profesionálne krajské strediská štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody,¹⁵ pričom sídlom východoslovenského, zrejme kvôli prevahe pamiatkového fondu v severných regiónoch, sa stal Prešov. To vysvetľuje, prečo a kedy sa súbor obrazovej dokumentácie niekdajšieho Košického kraja mohol dostať do archívu prešovských pamiatkárov.

Členovia expedície

Na obálkach negatívov, evidenčných lístkoch a v prírastkovej knihe sú autori snímkov uvedení len priezviskom a výnimočne iniciálou mena ako Kosek, Nedbal, B. Podpěra, Stašek a Švácha (niekde i Š. Vácha). Určiť ich pravdepodobnú identitu pomohli databáza českého a slovenského umenia abART¹⁶ a následne archív ČVUT v Prahe:¹⁷

Ivo Kosek (* 19. 5. 1934, Praha) študoval na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva Českého vysokého učenia technického v Prahe (FAPS ČVUT) v rokoch 1952–1957, neskôr, do roku 1965, i na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe. Bol architektom, grafikom a sochárom. Ako jeho prvú realizáciu uvádza abART návrh interiéru pavilónu Jablonex Expo z rokov 1964–1965. Zrejme už v roku 1965 emigroval do Švédska, kde sa stal spolujateľom štokholmskej architektonickej firmy GKAK International AB. K najprominentnejším z jeho početných zákaziek patrí päťhviezdičkový hotelový areál Sheraton v Addis Abebe v Etiópii z rokov 1992–2001. Na e-mailom zaslanú prosbu o priblíženie okolností študentskej expedície na Slovensko nereagoval.

Štěpán Nedbal (19. 5. 1931 – 8. 8. 1955) študoval na FAPS ČVUT v rokoch 1952–1955. Necelý rok po účasti na expedícii zomrel za nezistených okolností.

12 OROSOVÁ, Martina: Ochrana pamiatok v rokoch 1951–1991. In: Orosová, M. (ed.): *Spríevodca po Archíve Pamiatkového úradu SR*. Bratislava: Pamiatkový úrad SR, 2007, s. 35–51.

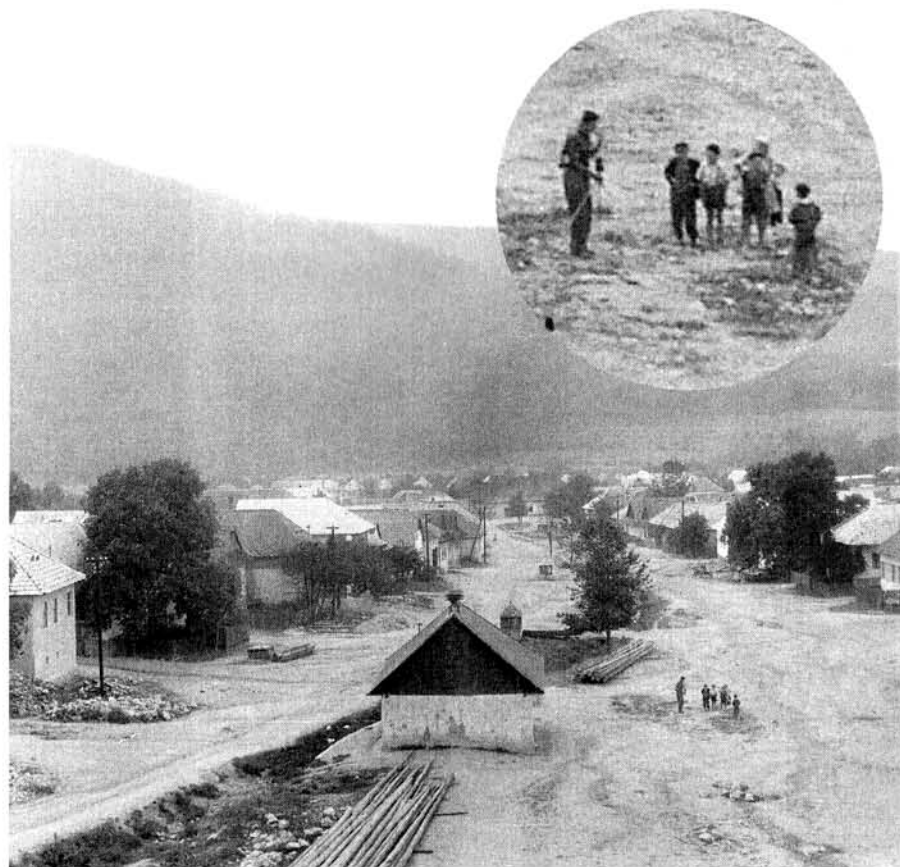
13 PRAŽÁK, Vilém: Slovenská ľudová architektúra. Její stav, význam a výzkum. *Slovenský národopis* 5, 1957, č. 5, s. 519.

14 „Technické museum Košice, dokumentace starého stavu, M 1:100, září 1954, arch. Podpěra, Švácha“ 7 výkresov v archíve ŠPÚ v Bratislave, fond Zbierka projektov a plánov, i. č. A 114; Žehra, kaštieľ, návrh úprav, pôvodca: Stašek. 3 výkresy v M 1 : 100 v archíve ŠPÚ v Bratislave, fond Zbierka projektov a plánov, i. č. A 690. Za upozornenie na tieto dokumenty ďakujem Mgr. Martine Orosovej, PhD.

15 OROSOVÁ, Martina: *Ochrana pamiatok v rokoch 1951–1991*, c. d., s. 37.

16 <https://www.isabart.org> (cit. 31. 3. 2020).

17 Archív ČVUT, Zikova 2, Praha 6 – Dejvice. Za pomoc pri verifikácii autorov ďakujem PhDr. Eve Boháčovej.

Malá Poloma, od r. 1958 súčasť Gemerskej Polomy (okr. Rožňava), pohľad zo zvonice južným smerom na navesie, terajšiu Hviezdoslavovu ulicu. Na zväčšenom výreze Ivo Kosek s fotografickým statívom a hlúčkikom zvedavých detí. Foto Š. Nedbal, 1954. Archív KPÚ Prešov, inv. č. negatívum 1934.

Blahomír Podpěra (19. 10. 1932, Kralupy nad Vltavou – 24. 11. 2013) študoval na FAPS ČVUT v rokoch 1951–1956. Bol konštruktérom a projektantom vo viacerých ateliéroch, v rokoch 1960–1977 hlavným projektantom Potravinoprojektu v Prahe, v rokoch 1978–1992 Spojprojektu a od roku 1993 autorizovaným architektom a spolujateľom projektov a inžinierskej spoločnosti. Podľa jeho návrhov boli realizované desiatky priemyslových závodov doma i v zahraničí.¹⁸ Bol vnukom dielovedúceho kamenára dostavby svätovítskeho chrámu Bohdana Podpěru a synom

18 https://ipac.svkk1.cz/arl-kl/es/detail-kl_us_auth-0214041-Podpera-Blahomir-1932/ (cit. 31. 3. 2020).

sochárky Františky Podpěrovej a známeho sochára a architekta Blahomíra Podpěru, ktorému bola práve v čase synovho štúdia v roku 1952 bezohľadne skonfiškovaná prestížna kamenárska živnosť.¹⁹

Petr Švácha (10. 1. 1933, Praha – 1998, Praha) študoval na FAPS ČVUT v rokoch 1951–1956. Bol architektom, dizajnérom nábytku a publicistom. V rokoch 1966–1987 pôsobil v Inštitúte priemyselného dizajnu a v Rade výtvarnej kultúry výroby, publikoval v časopisoch Domov, Průmyslový design a Projekt. Možno vďaka kontaktom z čias študentskej expedície bol podľa jeho návrhu z rokov 1967–1969 postavený tvarovo originálny Dom smútku v Trebišove.²⁰

Jiří Stašek (20. 6. 1918, Praha – 16. 2. 1973, Praha) pôsobil na ČVUT v rokoch 1945–1973. V 50. rokoch bol odborným asistentom FAPS, takže mohol chodiť so študentmi na výskumné cesty. Po začlenení FAPS do Stavebnej fakulty v roku 1960 bol docentom a od roku 1962 profesorom Katedry architektonickej tvorby a typológie stavieb. Je autorom publikácie o kultúrnych domoch i skriptu o typológii budov.²¹ Podľa spomienok prof. Vladimíra Šlapetu bol Stašek veľmi konzervatívnym pedagógom; ešte koncom 60. rokov dával za vzor bytových domov moskovské činžiačky.²²

Priebeh výskumu

Jediným nateraz známym prameňom poznatkov o praktickom priebehu výskumu sú samotné zábery a ich pasportizácia. Drvivá väčšina snímok je datovaná septembrom 1954. Niektoré i júlom, augustom a októbrom 1954, ba i septembrom 1953, no prevažne zrejme mylne, lebo viaceré rôzne datované zábery z jednej lokality či objektu vznikli zjavne naraz.²³

19 ŘADA, Vlastimil: Živnostníci minulého století v Lobečku. *Kralupský zpravodaj. Měsíčník města Kralupy nad Vltavou*, červen 2017, s. 10.

20 <https://www.archinfo.sk/diela/obcianska-stavba/dom-smutku-v-trebisove-rekonstrukcia-dostavba.html> (cit. 31. 3. 2020).

21 STAŠEK, Jiří – STAŠKOVÁ, Hana: *Kulturní domy. Určeno projektantům, architektům a odborným složkám národních výborů*. Praha: SNTL, 1957; STAŠEK, Jiří: *Typologie budov*. Praha: SNTL, 1962.

22 „Staškovy přednášky typologie bydlení dávaly za vzor moskevské činžáky, a jako nejhorší příklad ukazoval Unité d’habitation od Corbusiera. Takže se na přednášky přestalo chodit. Načez přišlo nařízení, že přednášky jsou povinné. Což se podobalo padesátým letům...“ Podľa HORSKÝ, Jiří: Deset zastavení nad světem československé a české a slovenské architektury 1918–2018. *ALFA. Bulletin Fakulty architektury ČVUT 12*, 2018, č. 8–9, s. 17.

23 Napr. v obci Sirk fotili Podpěra a Švácha iba evanjelický kostol, pričom Podpěra datoval štyri snímky septembrom 1954, Švácha dve augustom 1954 a dve júlom 1954, z dvoch interiérových je tu pohľad k oltáru z jedného mesiaca a pohľad k empore údajne z druhého. Podobne zábery z tých istých obcí zo spoločnej krátkej jazdy Zemlínom vrátane časti spojiteľných panorám sa delia na Šváchove z júla a augusta 1954 a Podpěrove zo septembra 1954. Stašek datuje štyri snímky zo Žakaroviec septembrom 1953 a zvyšné štyri septembrom 1954. Štyri snímky zo Žehry-Hodkoviec datuje Stašek októbrom 1954, čo je už menej nepravdepodobné, keďže tu pracoval na rekonštrukcii kaštieľa.

Revúčka, od r. 1976 súčasť Revúcej, horný koniec hlavnej ulice s dvojradovou zástavbou. Osamelý zaparkovaný motocykel ČZ sa objavuje na viacerých záberoch dvojice Švácha a Podpěra a bol zrejme ich spoločným dopravným prostriedkom. Foto P. Švácha, 1954. Archív KPÚ Prešov, inv. č. negatívu 2307.

Študenti vytvorili spoližiacke dvojice: Ivo Kosek a Štěpán Nedbal – druháci pred zápisom do 3. ročníka – podrobne dokumentovali okr. Revúca. Blahomír Podpěra a Petr Švácha – tretiaci pred zápisom do 4. ročníka – sa venovali okr. Rožňava. Pedagóg Jiří Stašek je zväčša sám doložený v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica. K tomu je Ivo Kosek doložený v niekoľkých obciach okresov Košice-okolie a Moldava nad Bodvou ležiacich na línii cesty medzi Košicami a okr. Rožňava a Blahomír Podpěra a Petr Švácha podnikli zrejme jednorazový výjazd na východ od Košíc – do okresov Sečovce a Trebišov.

Spôsob cestovania študentov dokladajú na niektorých snímkach zachytené zaparkované motocykle modelov ČZ 125 a 150, pričom dvojica Kosek a Nedbal disponovala dvomi, a na záberoch Podpěru a Šváchu nevidieť viac než jeden. Nevieme, či patrili študentom, či ich poskytol zadávateľ výskumu, prípadne škola. Taktiež nevieme, kde študenti nocovali, či sa vždy večer vracali do Košíc, alebo si vozili stan, prípadne či im nocľah nezaistili miestne národné výbory.

Lorinčik, od r. 1976 súčasť Košíc, si podnes zachoval vidiecky charakter dvojradovej uličnej zástavby, domy so slamenou strešnou krytinou a latkovým plotom tu však už nenájdeme. Foto I. Kosek, 1954. Archív KPÚ Prešov, inv. č. negatívu 1447.

Na záberoch, kde zachytili jeden druhého či vlastný tieň, vidno, že sa fotografovalo zo statívu na dvojokú zrkadlovku.

Predmet výskumu

Hlavným cieľom dokumentácie bol vidiek, ale v mestečkách ako Jelšava, Gelnica či Štítinik nemožno rozhranie dedinskej a mestskej zástavby určiť jednoznačne. Vzhľadom na okrajovosť areálu nebolo ťažké nájsť dostatok „tradičných“ stavieb, zachytené je však i nové sídlisko v Kropachoch či rad nových domov zo štátom riadenej povojnovej obnovy vidieka v Egreši. Výnimočne sú zastúpené i vyslovene mestské budovy, napr. Coburgovský kaštieľ v Jelšave. Kostoly sú prevažne súčasťou scenérií, len občas hlavnou témou snímkov, a doložené sú i kríže a iné drobné sakrálne stavby v chotári.

Ambíciou bolo zachytiť stavebný obraz sídiel vo všetkých mierkach. Z extravilánu alebo veže kostola či zo zvonice sa snímala panoráma alebo strešná krajina obce. Ďalším stupňom sú rady a skupiny domov v uličnej zástavbe, časti návsi

Muránska Zdychava (okr. Revúca), rómska osada vznikla niekedy v 1. polovici 20. storočia poniže obce na svahu nad ľavým brehom potoka Zdychava. V rokoch 1971–1972 bola vysťahovaná a zväčša, ostal len murovaný dom vajdu. Foto B. Podpěra, 1954. Archív KPÚ Prešov, inv. č. negatívu 2219.

a námestí. Zábery jednotlivých domov a usadlostí sú snímané z ulice, ak dovolil čas a okolnosti, vznikol i záber z dvora s hospodárskymi budovami. Nájdu sa i stavebné detaily kovaných dverí sýpok, okenných šambrán, doskových štítov, konštrukcie steny či osadenia strechy, no zjavne kvôli krátkosti času len zopár snímok dokladá interiér, spravidla kút s pecou či sporákom. Obzvlášť hodnotná je až z dnešného pohľadu „pamiatková“ fotodokumentácia rómskych osád s núdzovo, no vynaliezavo riešenými príbytkami, napr. zábery osady pri Muránskej Zdychave, zaniknutej začiatkom 70. rokov.²⁴ Súčasťou viacerých snímok sú ľudia pri svojej každodennej činnosti, napr. deti so školskými taškami púzujúce pred starým domom, babka perúca pri dedinskej studni či zvedaví domáci vyjdúci fotografom v ústrety. Hlavnou témou len nepočtených záberov je domáci remeselník či rázovitý stavec.

²⁴ GALLO, Ján: *Muránska Zdychava, premeny tradičných foriem spôsobu života a kultúry v jednej z gemerských dedín*. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 1983, s. 40–41.

Záver

V roku 1954 dokumentovali pražskí študenti architektúry a ich pedagóg stavebné pamiatky vtedajšieho Košického kraja na území dnešného Košického a východnej časti Banskobystrického kraja. Expedícia zaznamenala sídelný obraz dedín a mestečiek už zakrátko zmenený rozvojom stavebného priemyslu. Väčšina zachytených panorám a objektov je dnes minulosťou a predmetná dokumentácia je často jediným dokladom o ich staršej podobe. Podnes však bola bádateľsky využitá len nepatrne a bez bližšieho určenia autorov. Okolnosti jej vzniku, predstavené v tomto príspevku len ako približný náčrt, si žiadajú ešte veľa spresnení a doplnení. Samotné snímky nabádajú k hľadaniu a určaniu zachytených budov (či zväčša už len ich polôh) a porovnaniu vtedajšieho stavu so súčasným. Širší výber z dokumentácie si zasluži súborné monografické vydanie ako jedinečný, doteraz neznámy prameň poznania staršieho sídelného obrazu slovenského vidieka i každodenného života jeho obyvateľov v neľahkých a pre jeho stavebný ráz prelomových 50. rokoch.

Príloha

Zoznam dokumentovaných lokalít podľa dnešných okresov

Okr. Gelnica: Gelnica, Mníšek nad Hnilcom, Prakovce, Smolnícka Huta, Smolník, Stará Voda, Švedlár, Úhorná, Žakarovce.

Košice a okr. Košice-okolie: Košice-Lorinčík, Malá Ida, Nižný Medzev, Nováčany, Svinica, Šemša.

Okr. Revúca: Hrlica, Chyžné, Jelšava, Lubeník, Magnezitovce-Kopráš, Magnezitovce-Mníšany, Mokrú Lúka, Muráň, Muránska Dlhá Lúka, Muránska Huta, Muránska Lehota, Muránska Zdychava, Ploské, Rákoš, Ratková, Ratkovské Bystré, Revúca-Revúčka, Revúcka Lehota, Rybník, Sása, Sirk, Turčok.

Okr. Rimavská Sobota: Ratkovská Lehota.

Okr. Rožňava: Betliar, Brdárka, Brzotín, Čierna Lehota, Gemerská Poloma-Malá Poloma, Gemerská Poloma-Veľká Poloma, Gočaltovo, Gočovo, Hanková, Henckovce, Honce, Kobeliarovo, Kocel'ovce, Kružná, Kunova Teplica, Markuška, Nižná Slaná, Ochtiná, Pašková, Petrovo, Plešivec, Rejdová, Rochovce, Roštár, Rozložná, Rožňavské Bystré, Silica, Slavoška, Slavošovce, Slavec, Slavec-Vidová, Štítnik, Vlachovo, Vyšná Slaná.

Okr. Spišská Nová Ves: Krompachy, Markušovce, Odorín, Slovinky, Žehra, Žehra-Hodkovce.

Okr. Trebišov: Čel'ovce, Egreš, Sečovce, Sečovce-Kochanovce, Stanča, Vojčice, Zemplínsky Branč.

Pramene

Archív KPÚ Prešov. Fotoarchív Krajského strediska štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Prešove. Evidencia negatívov, rkp. zošit.

GALOVÁ, Anna a kol.: *Dolný Zemplín*. Michalovce: Národné pamiatkové a krajinné centrum, 1998. Výskumná správa v archíve KPÚ Košice, sign. T-63.

Literatúra

- BENŽA, Mojmir a kol.: *Ludová architektúra a urbanizmus vidieckych sídiel na Slovensku*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1998.
- GALLO, Ján: *Muránska Zľychava, premeny tradičných foriem spôsobu života a kultúry v jednej z gemerských dedín*. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 1983.
- HORSKÝ, Jiří: Deset zastavení nad světem československé a české a slovenské architektury 1918–2018. *ALFA. Bulletin Fakulty architektury ČVUT* 12, 2018, č. 8–9, s. 3–23.
- MIKLÓS, László (ed.): *Atlas krajiny Slovenskej republiky*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2002.
- OROSOVÁ, Martina: Ochrana pamiatok v rokoch 1951–1991. In: Orosová, M. (ed.): *Spríevodca po Archíve Pamiatkového úradu SR*. Bratislava: Pamiatkový úrad SR, 2007, s. 35–51.
- PRAŽÁK, Vilém: Slovenská ľudová architektura. Její stav, význam a výzkum. *Slovenský národopis* 5, 1957, č. 5, s. 512–528.
- ŘADA, Vlastimil: Živnostníci minulého století v Lobečku. *Kralupský zpravodaj. Měsíčník města Kralupy nad Vltavou*, červen 2017, s. 10.
- VOLOVÁR, Maroš: Ludové staviteľstvo a bývanie Východoslovenskej nížiny vo fotografických zbierkach. *Národopisný věstník* 35 (77), 2018, č. 1, s. 94–103.
- VOLOVÁR, Maroš: Od gazdovstva k vilke: Ludové obydlie na Zempline okolo roku 1950. In: *Dějiny staveb*. Plzeň: Petr Mikota, 2018, s. 271–290.

Internetové zdroje

- https://ipac.svkk1.cz/ar1-kl/cs/detail-kl_us_auth-0214041-Podpera-Blahomir-1932/ (cit. 31. 3. 2020).
- <https://www.archinfo.sk/diela/obcianska-stavba/dom-smutku-v-trebisove-rekonstrukcia-dostavba.html> (cit. 31. 3. 2020).
- <https://www.isabart.org> (cit. 31. 3. 2020).

NÁRODOPISNÝ VĚSTNÍK

Bulletin d'ethnologie

Založen 1906

**Ročník XXXVII (79), 2020. Supplementum
Zpravodaj Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení
České národopisné společnosti XVII, 2020
Redaktoři: Roman Tykal a Miroslav Válka**

Vydává Česká národopisná společnost, z. s.

Adresa vydavatele: Národní třída 3, 117 20 Praha 1

Národopisný věstník je recenzovaný odborný etnologický časopis, vycházející dvakrát ročně.

Pravidla pro publikování a veškeré informace pro autory jsou zveřejněny na internetových stránkách České národopisné společnosti:

<http://www.narodopisnaspolcnost.cz/index.php/narodopisny-vestnik>

Výkonný redaktor: doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D.

Juniorní redaktor: Mgr. Aleš Smrčka, Ph.D.

Redakční rada: PhDr. Karel Altman, CSc., PhDr. Helena Beránková, doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D., Anna Droždž, Ph.D., (Cieszyn), prof. Gero Fischer (Wien), doc. PhDr. Hana Hlôšková, CSc. (Bratislava), PhDr. Markéta Holubová, Ph.D., Mgr. Marta Kondrová, PhDr. Helena Mevaldová, Małgorzata Michalska, Ph.D., (Wrocław), Mgr. Markéta Palowská, Miloš Rašić, MA (Beograd), Mgr. Aleš Smrčka, Ph.D., Dr. Marketa Spiritova (München), doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc., doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (předseda redakční rady)

Grafické zpracování, tisk: Metoda spol. s r. o., Brno

Národopisný věstník je zapsán do evidence periodického tisku pod evidenčním číslem: MK ČR E 18932. Časopis je evidován v mezinárodních bibliografických databázích Scopus, ERIH PLUS (*European Reference Index for the Humanities*), AIO (*The Anthropological Index Online of the Royal – Anthropological Institute*), CEJSH (*Central European Journal of Social Sciences and Humanities*).

Supplementum vychází k 30. červnu 2020.

ISSN 1211-8117

ISSN 1802-9582